

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

на тему: «Оцінка прибутковості банків України»

Виконавець:

студентка 4 курсу, І групи
факультету фінансів та банківської
справи

Крохмалюк Анастасія Сергіївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

Радова Наталія Володимирівна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи.

На сьогоднішній день прибутковість банківської установи є важливою умовою для її розвитку та стабільності на гостро конкурентному ринку банківських послуг. Питання збільшення частки прибутку банку на сьогодні є одним з найважливіших для всіх учасників фінансового середовища. Також прибутковість банківської системи є важливою складовою сталого розвитку економічної ситуації в країні. Банківські установи виступають регуляторами грошового обігу та є посередниками в процесі акумуляції й перерозподілу грошових коштів. Тому банкам необхідно постійно проводити моніторинг показників фінансової діяльності та ліквідності, адже в умовах зовнішнього середовища, яке впливає на діяльність фінансового сектора економіки це є надзвичайно важливим.

Актуальність кваліфікаційної роботи. Отримання банком прибутку є показником його рентабельності, ліквідності та спроможності конкурувати на ринку банківських послуг. Це обумовлено тим, що саме прибуток є внутрішнім джерелом банку для формування резервів та його розвитку. З певних причин аналіз прибутковості банку є складним. Але проведення цього аналізу, окрім простого виміру результатів банківської діяльності, дає змогу визначити якість активів та фінансовий стан банку.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в вагомості проведення оцінки фінансових результатів банківських установ для нагляду за їх стабільністю, ліквідністю і платоспроможністю та вчасного виявлення будь-яких відхилень, бо стабільність банківського сектору має пряму залежність із стабільністю економіки країни. Від фінансової стабільності та надійності залежить майбутнє не лише самого банку, а й всіх учасників банківського ринку: установ, підприємств та населення. Тому оцінка прибутковості банків допомагає вчасно виявити ризики втрати стабільності пов'язані з їх фінансовими показниками та при грамотному управлінні цими ризиками уникнути банкрутства в майбутньому.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи – проаналізувати показники прибутковості комерційних банків і виявити шляхи їх підвищення.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- охарактеризувати прибуток банку з економічного боку;
- описати механізм формування прибутку у банку;
- визначити поняття прибутковості банківської установи та процес розподілу прибутку комерційним банком;
- провести аналіз доходів і витрат банків;
- проаналізувати складові прибутку та їх динаміку;
- виконати аналіз показників прибутковості;

- проаналізувати прибутковість банків України в умовах пандемії SARS-CoV-2;
- виявити шляхи підвищення прибутковості комерційного банку.

Об'єктом дослідження є процес оцінки та аналізу прибутковості та банків.

Предметом дослідження виступають показники фінансової діяльності банку.

Інформаційною базою дослідження стали є наукові публікації та монографічні видання вітчизняних вчених, нормативні та законодавчі акти України, постанови НБУ, дані звітності банківських установ, періодичні видання, статистичні звіти Національного банку України, нормативно-правові акти Національного банку України.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези у II Міжнародній науково-практичній конференції "Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти" м. Львів 19-20 грудня 2020 року на тему: «Інформаційні системи і технології в банківській сфері».

А також тези на тему «Оцінка прибутковості банків України» на участь у V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації», присвячена 100-річчю Одеського національного економічного університету та 85-річчю кафедри банківської справи.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок друкованого тексту, містить 22 таблиці та 10 рисунків. Список використаних джерел нараховує 61 найменувань та займає 7 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Сутність та поняття прибутковості комерційних банків»** було досліджено теоретичні аспекти сутності прибутку банківської установи, охарактеризовано механізм формування прибутку банку та поняття прибутковості. Також приділено увагу розподілу банківського прибутку.

Прибуток – це узагальнюючий показник діяльності установи, що характеризує ефективність діяльності, являє собою різницю між доходами і витратами та виражений у грошовій формі.

Прибутковість комерційного банку – це перш за все результат. Результат який формується у процесі його діяльності, а саме від отримання доходів від проведених операцій. Завдяки отримуваним доходам банку покриваються всі його поточні витрати та, в результаті чого формується прибуток. Насамперед прибутковість комерційного банку залежить від грамотно спланованого управління доходами і витратами, результатом чого є баланс банку, який є оптимальним по структурі.

Формування прибутку у комерційному банку характеризується специфікою діяльності кредитної установи, різноманіттям проведених операцій, а також діючою системою обліку. Прибуток необхідний кредитній установі для розширення та залучення капіталу, що дає змогу комерційному банку збільшити обсяг та якість наданих послуг. Саме завдяки формуванню прибутку у банку відбувається стимулювання та мотивація керівництва банку та його персоналу для покращення та розширення операцій, народження інноваційних банківських технологій та зниження витрат комерційного банку.

У другому розділі **«Аналіз прибутковості комерційних банків в Україні»** проаналізовано показники прибутковості банків, виявлено вплив розміру доходів та витрат на прибутковість, проведено оцінку прибутковості банків під впливом пандемії Covid-19;

Прибуток є перевищенням доходів над витратами. Отже, умовою отримання прибутку є те, що доходи мають бути більшими на звітну дату ніж витрати. При аналізі та управлінні прибутком важливим етапом є аналіз структури доходів та витрат, які отримував банк за період, що аналізується.

Доходи, витрати, прибуток та чистий прибуток є показниками фінансового стану банку. Для забезпечення стабільності фінансового стану банку здійснюється комплексний аналіз його доходів та витрат, з метою виявлення резервів зростання прибутковості діяльності банку як джерела формування банківського капіталу.

Основними показниками аналізу прибутковості банку є такі показники:

- ROA – прибутковість активів банку;
- ROE – прибутковість капіталу банку.

Також для аналізу прибутковості використовують такі коефіцієнти як: чистий спред та чиста процентна маржа.

За всіма банками станом на 01.01.2021 спостерігається зменшення фінансового результату та показнику прибутковості активів, що є негативним наслідком світової пандемії SARS-CoV-2, через яку зменшилась ділова активність в країні.

У третьому розділі **«Шляхи підвищення прибутковості комерційних банків»** проаналізовано зарубіжний досвід підвищення прибутковості банків та охарактеризовано перспективи збільшення прибутковості банків України.

На основі проведеного аналізу автором зроблені висновки, щодо підвищення рівня прибутковості банків України, а саме: спричинити умови для збільшення загальної групи активів, збільшити питому вагу дохідних активів сукупних активах, вести активну процентну політику і швидко реагувати на зміни, що відбуваються на ринку банківських послуг та вчасно проводити аналіз портфелю доходних активів.

ВИСНОВКИ

Основним з показників, які вказують на стабільність та ефективність функціонування є прибуток банку. За допомогою цього показника виявляються проблеми в плануванні та функціонуванні комерційного банку.

Більшість вчених розкрили економічну сутність прибутку як:

- різниця між доходами та витратами (або перевищення доходів над витратами);
- виражений у грошовій формі чистий дохід підприємства;
- результат від підприємницької діяльності, нагорода за здійснення діяльності;
- є одним з узагальнюючих показників діяльності підприємства і економіки в цілому, характеризує ефективність діяльності підприємства.

На основі проаналізованих точок зору вчених можна сформулювати своє визначення категорії «прибуток». Отже, прибуток – це узагальнюючий показник діяльності установи, що характеризує ефективність діяльності, являє собою різницю між доходами та витратами та виражений у грошовій формі.

Прибуток є результатом діяльності банківської установи за умови що доходи банківської установи перевищують її витрати. Збиток навпаки (якщо витрати перевищують доходи).

Доходами банківської установи є збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень чи поліпшення активів або зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу, за винятком збільшення, пов'язаного з внесками учасників [2]. Доходи банківської установи мають бути достатніми не тільки для покриття операційних витрат, а й для нарощення власного капіталу та виплати доходу акціонерам, що в кінцевому підсумку підвищує авторитет та поліпшує її конкурентну позицію на ринку.

Доходи банку складаються з: відсотків за надані кредити; відсотків, сплачених банками-кореспондентами; плати за розрахункове та касове обслуговування клієнтів; позитивної курсової різниці від операцій в іноземній валюті; доходів від операцій з цінними паперами; доходів від факторингових, лізингових, трастових операцій, інформаційних, консультаційних послуг; відшкодування клієнтами поштових, телеграфних витрат; доходів від участі в діяльності інших організацій та ін. [1].

Витрати банківської установи – зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам [2].

Витрати банку складаються з: виплати відсотків за пасивними операціями (за поточними та депозитними рахунками, облігаціями, депозитними сертифікатами); плата за кредитні ресурси, одержані від інших банків і від центрального банку; оплати послуг з кореспондентських відносин; комісії за операціями з іноземною валютою; витрат на інкасацію

виручки; оплати послуг (обчислювальних центрів, аудиторських, поштових, телеграфних); витрат на підготовку та підвищення кваліфікації кадрів; витрат на рекламу; амортизаційних відрахувань основних фондів; витрат, пов'язаних з виготовленням і впровадженням платіжно-розрахункових документів; платежів зі страхування майна та діяльності банків; витрат на утримання апарату; інших витрат (збитки від списання безнадійної заборгованості клієнтів, штрафи, сплачені за порушення правил ведення операцій тощо) [1].

Прибутковість комерційного банку – це перш за все результат. Результат який формується у процесі його діяльності, а саме від отримання доходів від проведених операцій. Завдяки отримуваним доходам банку покриваються всі його поточні витрати та, в результаті чого формується прибуток. Насамперед прибутковість комерційного банку залежить від грамотно спланованого управління доходами і витратами, результатом чого є баланс банку, який є оптимальним по структурі. Тож важливою умовою забезпечення прибутковості є управління та оптимізація структури доходів та витрат, аналіз та коригування процентної маржі та планування її мінімального розміру для прогнозування орієнтовного рівня процентів за активними та пасивними операціями. Також, необхідно не забувати, що дохідність від банківської діяльності формується при умовах ліквідного та стабільного функціонування, управління банківськими ризиками та їх мінімізації, при наявності. А для підтримки та підвищення ліквідності, стійкості та стабільності банку важливою умовою є підвищення рівня доходів, в результаті чого банківська установа підвищить свою прибутковість, що дасть йому змогу мати більше ресурсів для поповнення власного капіталу банку та необхідних резервів.

Проаналізувавши склад та динаміку доходів досліджуваних банків, можна зробити висновок, що за 2018 рік, станом на 01.01.2019 кожен з аналізованих банків мав позитивну тенденцію доходу до зростання. Більшу частку у доходах займають процентні доходи. Отже, кожен з банків приділяє найбільшу увагу таким операціям, результатом яких є отримання доходів за ними, одержаного у вигляді відсотків. У 2019 році, станом на 01.01.2020 спостерігається зниження суми отриманих доходів, що відбулося внаслідок зовнішніх факторів, а саме коронавірусної економічної кризи. Процентний дохід продовжив займати більшу частку в доходах отримуваних банками.

Що стосується складу та динаміки витрат досліджуваних банків підведемо підсумок, що загальні витрати досліджуваних банків мали тенденцію до зростання, але протягом 2019 року мали темп приросту менший, ніж у 2018. На що частково вплинуло скорочення отриманих доходів у тому ж періоді. У складі витрат АБ «Укргазбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» більшу частку займали процентні та адміністративні витрати, відповідно. Ситуація у АТ «ТаскомБанк» скалалася таким чином, що процентні та адміністративні витрати зайняли майже однакову частку в загальних витратах. Тобто, майже всі витрати які несе АТ «ТаскомБанк» він отримує від проведення операцій по яким сплачує відсотки

та від виконання заходів щодо забезпечення діяльності банківської установи. Ситуація в АБ «Укргазбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» інакша, в складі їх витрат є один показник, який займає половину питомої ваги, а інша половина сбалансована між іншими витратами.

Результат від аналізу складових прибутку банків свідчить про те, що основним джерелом прибутку банків є чистий процентний дохід, що означає що вкладення в активи є ефективним. А приріст прибутку досягнуто саме за рахунок ефективного управління активами і пасивами.

Але за всіма банками станом на 01.01.2021 спостерігається зменшення фінансового результату та показнику прибутковості активів, що є негативним наслідком світової пандемії SARS-CoV-2, через яку зменшилась ділова активність в країні.

Також у кваліфікаційній роботі був проведений аналіз показників прибутковості, таких як:

- ROA – прибутковість активів банку;
- ROE – прибутковість капіталу банку;
- чистий спред;
- чиста процентна маржа.

За останні роки економіка кожної країни прямо чи опосередковано відчула негативний вплив SARS-CoV-2 або COVID-19 на свій економічний та фінансовий стан. Відбулось уповільнення зростання темпів економічного зростання навіть провідних країн світу, значно погіршився стан туристичної індустрії, зменшились доходи населення та збільшилось безробіття, зменшились доходи багатьох компаній, що призвело до їх банкрутства та подальшого закриття. Завдяки проведеному аналізу, можна зробити висновок, що банки відчули на собі негативний вплив SARS-CoV-2 або COVID-19. Але є й позитивні сторони, банки були підштовхнуті до розробки нових продуктів, які вони можуть запропонувати у цій ситуації, також банки повинні були передивитися свої доходи та витрати з метою максимізації прибутку. Тим самим, банки покращили своє обслуговування в онлайні, що є позитивною тенденцією.